

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЧНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

К.В. Дорожкіна
аспірант

Інститут агроекології і природокористування
Національної академії аграрних наук України
(Україна, м. Київ; e-mail: katyadorozhkina@ukr.net)

У статті розглянуто сучасний стан вітчизняного органічного ринку, а також виявлено проблеми, що стримують його розвиток, і розроблено низку пропозицій з їх розв'язання. Визначено перспективність ринку органіки України з урахуванням сприятливих ґрунтово-кліматичних умов, зростаючої популярності органічної продукції в світі та неспроможності європейського потенціалу виробництва задовольнити обсяги споживання вказаної продукції. Проаналізовано динаміку площі сільськогосподарських угідь, зайнятої органічними культурами, частку органічної площі в загальному обсязі сільськогосподарських угідь, кількість операторів українського органічного ринку за виділений період, органічне споживання та органічні роздрібні продажі, а також динаміку площі вагомих у вітчизняному виробництві органічних сільськогосподарських культур за 2008–2017 рр. Розвиток органічної галузі України стримують певні чинники, як-от: слабка законодавча база, низький рівень державної підтримки, нестабільне політичне та економічне становище, низька платоспроможність, а також недостатня обізнаність населення щодо рівня корисності органічної продукції, неусвідомлення шкідливості інтенсивних методів виробництва на довкілля, складний перехід на органічне виробництво, дорогі послуги сертифікації, а також високі кредитні ставки. Методами вирішення окреслених питань є приведення вітчизняного законодавства до максимальної відповідності з європейським, інтенсивне залучення державної підтримки шляхом пільгового кредитування, надання субвенцій малому та середньому бізнесу в органічній сфері та надання консультаційних послуг у сфері органічного виробництва; сприяння українського законодавства залученню іноземного капіталу шляхом надання податкових пільг, запровадження державного пільгового кредитування органічної сфери, створення вітчизняного сертифікаційного органу, спрощення системи переходу на органічне виробництво.

Ключові слова: органічне виробництво, ринок органічної продукції, споживання органічної продукції, органічне землеробство, сільськогосподарські угіддя, роздрібні продажі, оператори органічного ринку.

Постановка проблеми. Популярність органічної продукції у світі зростає з року в рік. Дедалі більше людей стежать за своїм харчуванням і надають перевагу корисній продукції, під час виробництва якої не було завдано шкоди навколишньому природному середовищу. Тому актуальність виробництва органіки важко переоцінити, до того ж зважаючи на недостатню кількість такої продукції на європейських і світових ринках. Проте розвиток цієї галузі в Україні не має такого стрімкого зростання, яким є його потенціал у нашій державі, і ця галузь виробництва перебуває на початковому етапі. Тому варто розглянути чинники, що заважають Україні отримувати лідерство у сфері органіки, маючи на це значні можливості, або ж отримувати високим рівнем якості земель, а також географічним положенням нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан і перспективи виробництва органічної продукції досліджували Ю.В. Славгородська [1],

С.М. Рогач і А.А. Семінський [2]; особливостями впровадження виробництва органічної продукції займалися Н.В. Зіновчук і А.В. Ращенко [3]. Формування органічного ринку висвітлили видатні вчені О.М. Яценко та А.С. Овчаренко [4], О.М. Маслак [5], Ю.О. Лупенко [6], О.О. Гуцаленко [7], О.В. Коломицева, Л.С. Васильченко та С.М. Пепчук [8]. Перспективами розвитку займалися такі відомі науковці, як-от: О.М. Яценко та А.С. Овчаренко, Т.Б. Харченко [9], В.Г. Грановська [10], І.Б. Чичкало-Кондрацька та О.І. Федіна [11], О.Б. Вінюкова та Г.А. Чургрій [12], О.В. Коломицева, Л.С. Васильченко, С.М. Пепчук. Ємність ринку органічної продукції досліджували Ю.П. Воскобійник, Є.В. Геваза [13]. Тенденції розвитку ринку органічної продукції окреслили В.А. Чудовська, О.І. Шкуратов і В.В. Кипоренко [14].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проведений аналіз наукових праць вітчизняних учених свідчить про

застарілість показників з функціонування органічного ринку, оскільки він потребує постійного моніторингу і вивчення найактуальніших даних; недостатній аналіз чинників, що негативно позначаються на його розвитку, і методи їх усунення та мінімізації впливу.

Метою дослідження є проведення аналізу сучасного українського ринку органічної продукції та визначення стримуючих чинників його зростання. Об'єктом вивчення виступає процес становлення та розвитку вітчизняного ринку органічної продукції.

Матеріали та методи. Під час обробки матеріалів застосовувалися загальнонаукові методи, як-от: порівняння — для встановлення закономірностей у показниках українського органічного ринку; абстрагування — для дослідження рівня розвитку органічного ринку окремо від інших вітчизняних ринків; аналіз і синтез — для розкладання чинників, що впливають на органічний ринок на окремі частини, і розгляд їх як окремих елементів; поєднання чинників в єдине ціле як систему, що підвищує ефективність роботи ринку; індукція — для дослідження чинників підвищення ефективності його функціонування; спостереження — для цілеспрямованого та систематизованого сприйняття органічного вітчизняного ринку; сходження від абстрактного до конкретного — для пропонування конкретних заходів з підвищення ефективності функціонування власне українського ринку та систематизація — для підбиття підсумків щодо його стану. Також були застосовані такі спеціальні методи, як історико-економічний — для розгляду органічного ринку у динамічному розвитку, статистико-економічний, а саме графічний метод, монографічний — для дослідження ринку певної держави як об'єкта вивчення.

Викладення основного матеріалу. Внаслідок інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, підвищення антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище поширюються процеси деградації в системі ведення сільського господарства, відбувається зменшення родючості ґрунтів, збільшується забрудненість пестицидами. Все це негативно позначається на якості продуктів харчування, сировини, відбувається зниження експортного потенціалу країни, збільшується рівень захворюваності населення. Розв'язання цих проблем можливо лише шляхом відмови від застарілих технологій виробництва та переходу до альтернативних методів господарювання. Одним із таких методів є органічне виробництво [9].

Більшість українських органічних господарств розташовується в Одеській, Херсонській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській,

Львівській, Тернопільській, Хмельницькій областях [5]. Як показали дослідження Ю.В. Славгородської [9], антропогенне забруднення територій в Україні має не суцільний, а локальний характер, тому для розвитку органічного виробництва в державі існує значний потенціал. Так, залишилось чотири невеликих регіони, де можливе вирощування екологічно безпечної продукції на рівні найсуворіших світових стандартів: 1) Північно-Полтавський — охоплює більшу частину Полтавської обл., північно-західні райони Харківської обл., південно-західні райони Сумської обл., південно-східні райони Чернігівської обл. та східні райони Київської і Черкаської областей (лівобережна частина); 2) Вінницько-Прикарпатський — тягнеться широкою смугою близько 100 км від м. Попельня Житомирської обл. до півночі Вінницької, Хмельницької та Тернопільської областей у напрямку до м. Львова; 3) Південно-Подільський — включає невелику південно-східну частину Вінницької обл., південно-західну частину Кіровоградської обл., північ Миколаївської обл. і північну половину Одеської обл.; 4) Північно-східно-Луганський — охоплює Міловський і Новосковський райони Луганської обл.

В Україні органічний ринок представлено інтернет-магазинами і спеціалізованими магазинами органічної продукції, проте в супермаркетах і на ринку такої продукції є мало або немає взагалі. Нині на ринку органіки представлено такі категорії продукції: зернові, крупи, пластівці, джеми, сиропи, соки, сухофрукти, свинина, молоко, мед та олія, а також продукція імпорту: дитяча їжа, чай, кава, цукор, спеції, фрукти, овочі, макаронні вироби, шоколад, вина тощо. Вирощена в Україні продукція вивозиться переважно в країни Євросоюзу (Італію, Німеччину, Нідерланди, Швейцарію, Францію), до Північної Америки (США і Канада), Росії, Ізраїлю та Японії [6]. Внаслідок відсутності законодавчої бази та низької купівельної спроможності населення майже 80% вітчизняної органічної продукції йде на експорт, а решта реалізується на внутрішньому ринку: як звичайна — 18% і як сертифікована органічна — 2% [13].

За результатами дослідження [12] встановлено, що ціна на органічні продукти в торговельних мережах є суттєво завищеною. Якщо за кордоном націнка в середньому становить 15–30%, а максимум — 50%, то в Україні може сягати 200–300%. Щодо собівартості вирощування сільськогосподарських культур в органічних та звичайних господарствах, то в перших вона на 5–40% є нижчою, ніж у звичайних [3]. В Україні вже сформувалися об'єктивні умови для активного попиту на органічну продукцію:

споживачі готові платити цінову надбавку за високоякісну, корисну й безпечну продовольчу продукцію. Найбільший попит спостерігається на м'ясу та молочну продукцію, а також свіжі овочі та фрукти [6]. Органічне землеробство в ЄС має тенденції до зростання за кількістю господарств, площею угідь і обсягом продукції, що виробляється. Проте, незважаючи на активний розвиток ринку органічної продукції, Європейський Союз має обмежені можливості у його збільшенні. Спричинено це, в основному, низькоякісною характеристикою ґрунтів та переважним використанням у сільському господарстві інтенсивних технологій. Крім того, провідні органічні переробники в Євросоюзі схиляються до скорочення поставок

органічних продуктів з ринків Китаю, Індії та Південної Америки, прагнучи краще відстежувати якість продукту та бути впевненими у надійності імпорту. Це дає можливість країнам Східної Європи, у т.ч. Україні, стати основними джерелами органічного імпорту для ЄС [11].

Для досягнення поставленої в дослідженні мети розглянемо динаміку площі сільськогосподарських угідь, зайнятих органічними культурами (рис. 1).

Так, площа органічних сільськогосподарських угідь постійно зростала впродовж 2008–2015 рр., проте у 2016 і 2017 році вона почала скорочуватися — до 381173 та 289000 га, що на 29377 (7,2) та 121550 га (29,6%) менше, порівнюючи з 2015 р. відповідно. Незважаючи на це, у 2017 р. вказаний показник виріс на 19016 га (7%) порівняно з 2008 р. В Італії, наприклад, цей показник за 2017 р. становив 1908653 га, що перевищує його рівень в Україні у 6,6 раза (1619653 га).

Доцільно також оцінити частку органічних площ у загальній кількості сільськогосподарських угідь (рис. 2).

Нині обробляється 289 тис. га органічних земель, що становить 0,68% у загальному обсязі. Порівняно з 2015 р. частка зменшилася на 0,10 та 0,31% у 2016 і 2017 рр. відповідно. В Італії частка таких угідь у 2017 р. становила 15,39%, що більше за відповідний показник в Україні на 14,71%, або у 22,6 раза.

Зважаючи на високу якість та значну частину земель, які за своїми властивостями можуть бути використані для органічного виробництва, показник в Україні має дуже низьке значення і потребує вжиття певних заходів. Бентежить також його спад у динаміці за останні два роки, що демонструє зміна кількості операторів українського ринку (табл. 1).

На жаль, даних щодо експортерів, імпортерів і переробних підприємств немає за останні два звітні роки. Проте, як свідчить доступна інформація, кількість експортерів у 2015 р. зменшилася на 25 одиниць (45,5%), імпортерів — на 10 (16,7), а переробні

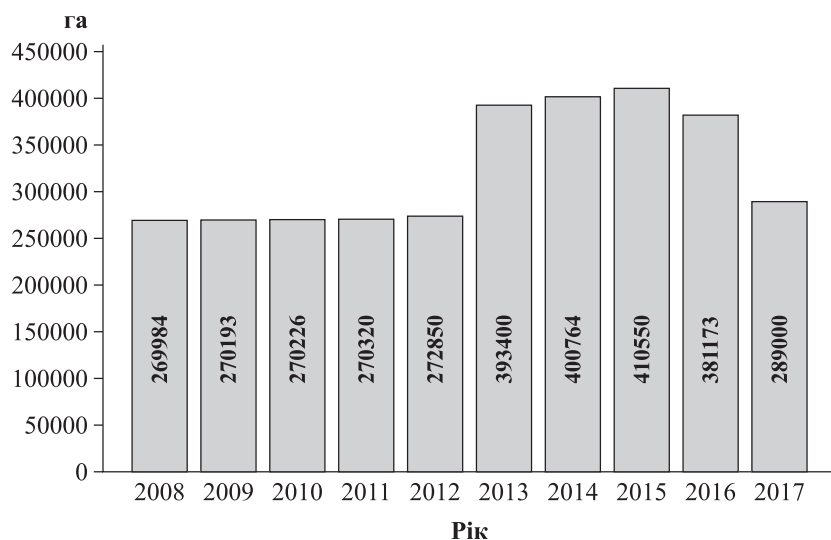

Рис. 1. Динаміка площі сільськогосподарських угідь, зайнятої органічними культурами, за 2008–2017 рр.

Джерело: розроблено автором на основі даних [15].

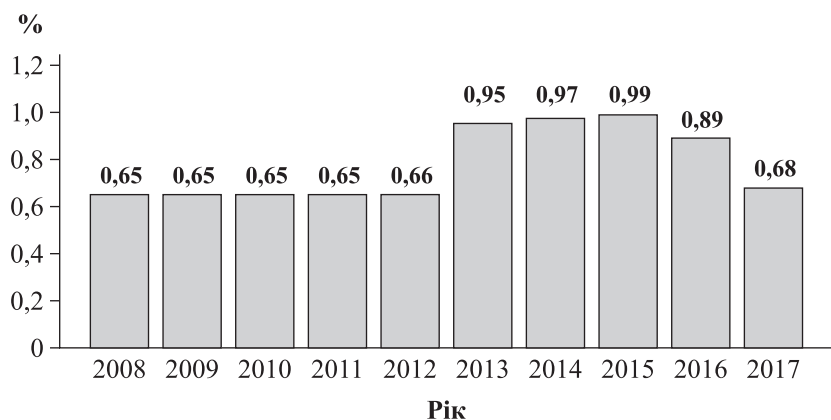

Рис. 2. Динаміка частки органічної площі в загальному обсязі сільськогосподарських угідь, за 2008–2017 рр.

Джерело: розроблено автором на основі даних [15].

Оператори українського органічного ринку у 2008–2017 рр., одиниць

Рік	Експортери	Імпортери	Переробники	Виробники
2008	8	11	9	118
2009	18	0	32	121
2010	–	7	14	142
2011	32	28	45	155
2012	36	41	59	164
2013	36	41	59	175
2014	55	60	59	182
2015	30	50	110	210
2016	–	–	–	294
2017	–	–	–	304

Джерело: розроблено автором на основі даних [15].

виробництва зросли на 51 одиницю (86,4%). Аналізуючи таблицю можна дійти висновку, що в Україні спостерігається зростання попиту на органічну продукцію українськими споживачами, також підвищується її експорт у інші країни світу. Це ще раз доводить, що вказана ніша виробництва ще не є зайнятою, а навпаки — потенційно привабливою, оскільки здоров'я — це найцінніший скарб людини, що дала їй природа, тому (за умови наявності відповідних можливостей) це та ланка витрат населення, на яку вони не шкодуватимуть коштів.

Через брак інформації порівняємо перелічені показники з відповідними в Італії за 2015 р. Кількість експортерів цієї країни налічує 621 одиницю, що більше, ніж в Україні, на 591 одиницю (у 20,7 раза); кількість імпортерів — 310 одиниць, що більше на 260 (у 6,2); переробників — 14658 одиниць, що більше на 14548 (у 133,3); виробників — 52609 одиниць, що більше на 52399 одиниць (у 250,5 раза).

Дані щодо кількості виробників органічної сільськогосподарської продукції зведемо на гістограмі (рис. 3).

Так, цей показник упродовж всього досліджуваного періоду з року в рік зростає, зокрема: на 84 (40,0%) і 94 одиниці (44,8%) у 2016 і 2017 році відповідно, порівняно з 2015 р. Кількість виробників органічної сільськогосподарської продукції в Італії у 2017 р. налічувала 66773 одиниці, що перевищує відповідний показник в Україні на 66469 одиниць (у 219,6 раза), і, як бачимо, цей розрив почав скорочуватися, що є доволі позитивною динамікою.

Все це свідчить про розвиток малого та середнього бізнесу у досліджуваній сфері ви-

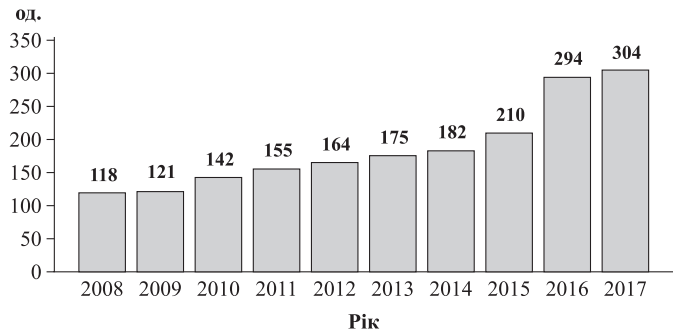

Рис. 3. Кількість виробників органічної сільськогосподарської продукції, за 2008–2017 рр.

Джерело: розроблено автором на основі даних [15].

робництва, незважаючи на статистику щодо зменшення площі під органічними сільськогосподарськими культурами, що не є позитивним явищем, оскільки дрібним підприємствам важче залишатися в органічній сфері через високу вартість послуг сертифікації, а також через складність отримання всіх необхідних документів. За даними досліджень [4] найефективнішою формою господарювання є формування об'єднань виробників та споживачів органічної продукції для досягнення максимально ефективного функціонування на ринку. Все це віддалено нагадує сільськогосподарські кооперативи, якщо не враховувати участь у об'єднаннях споживачів. В подальших дослідженнях планується порівняти ефективність виробництва різних форм власності органічній сфері.

Незважаючи на зменшення площі під органічними культурами та частки органічних площ у загальній кількості сільськогосподарських угідь, роздрібні продажі органічної продукції невпинно зростають. Так, за останні

два роки ці показники збільшилися порівняно з 2015 р. на 3,7 (21,1%) та 11,9 млн € (68,0%) відповідно (рис. 4). Роздрібні продажі органічної продукції в Італії за 2017 р. налічують 3137 млн € і перевищують відповідний показник по Україні на 3107,6 млн € (у 106,7 раза).

З цього можна зробити висновок про збільшення обсягів виробництва органічної продукції на тлі скорочення кількості земель під органічними культурами. Можна припустити, що вища врожайність у галузі досягається завдяки надбанню зарубіжного досвіду. Також цьому може сприяти удосконалення технологічних процесів безпосередньо на переробних виробництвах органічної продукції. У подальшій науковій праці планується дослідити показники ефективності органічного виробництва.

Споживання органічної продукції на душу населення постійно зростає: порівняно з 2015 р. — на 0,09 € на 1 особу (22,0%) та на 0,28 € на особу (68,3%) (табл. 2). Органічне споживання на душу населення в Італії за 2017 р. становить 51,77 € на 1 особу, що більше вітчизняного показника на 51,08 €/особу (у 75,0 разів). Це свідчить про поступове підвищення усвідомлення українцями корисності органічної продукції, а також про популяризацію цієї групи товарів. Це підтверджує і зростання обсягів експорту органічної продукції, оскільки внутрішнім споживанням неможливо було б забезпечити такий приріст продажів.

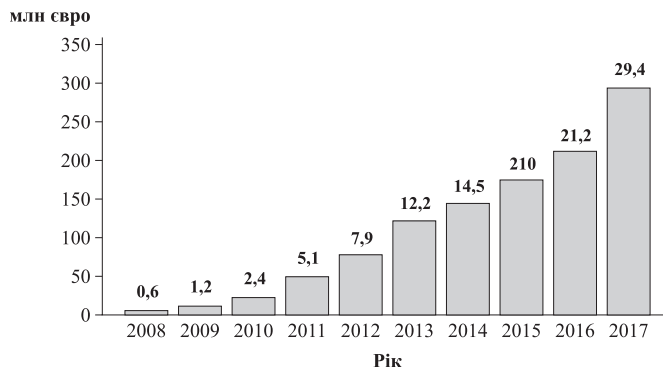

Рис. 4. Роздрібні продажі органічної продукції, за 2008–2017 рр.

Джерело: розроблено автором на основі даних [15].

Як свідчать дані табл. 3, площа під органічним ячменем порівняно з 2015 р. зменшилася на 5120 (14,6%) і 12000 га (34,2%) у 2016 і 2017 році відповідно; частка його в загальному виробництві зменшилася також — на 0,20 і 0,44% відповідно. Площа, для вирощування кукурудзи на зерно і кукурудзяних початків порівняно з 2015 р. зменшилася у 2016 і 2017 році на 3940 (11,6%) і 10820 га (31,9%); частка культури також зменшилася на 0,12 і 0,29% відповідно. Дані щодо органічного ріпаку за 2016 і 2017 рік знову — відсутні. Порівняння 2014 з 2015 роком засвідчує зменшення площі на 2605 га (13,4%). А частка органічного ріпаку в 2015 р. зросла на 0,26% порівняно з 2014 р.

Таблиця 2

Роздрібні продажі органічної продукції

Рік	Органічне споживання на душу населення, € на 1 особу	Органічні роздрібні продажі, млн €	Зростання органічних роздрібних продажів порівняно з попереднім роком, %
2008	0,01	0,60	20,00
2009	0,03	1,20	100,00
2010	0,05	2,40	100,00
2011	0,11	5,10	112,50
2012	0,17	7,90	54,90
2013	0,27	12,20	54,40
2014	0,32	14,50	18,80
2015	0,41	17,50	20,70
2016	0,50	21,20	21,20
2017	0,69	29,40	38,70

Джерело: розроблено автором на основі даних [15].

Таблиця 3

Площі вагомих в українському виробництві органічних сільськогосподарських культур та їх частка в загальному виробництві, за 2008–2017 рр.

Культура/продукція		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ячмінь	Органічна площа, га	25'945	25'598	25'530	25'770	25'623	25'623	34'900	35'120	30'000	23'120
	Частка органічної площі в загальному виробництві, %	0,62	0,51	0,59	0,70	0,78	0,79	1,16	1,25	1,05	0,81
Кукурудзяне зерно та кукурудзяні початки	Органічна площа, га	23'800	23'730	23'800	21'080	20'900	20'900	32'950	33'940	30'000	23'120
	Частка органічної площі в загальному виробництві, %	0,98	1,14	0,90	0,59	0,48	0,43	0,71	0,83	0,71	0,54
Ріпак	Органічна площа, га	–	19'982	14'900	14'300	14'700	14'700	19'430	16'825	–	–
	Частка органічної площі в загальному виробництві, %	–	1,97	1,73	1,72	2,69	1,48	2,25	2,51	–	–
Насіння олійних культур	Органічна площа, га	44'750	–	–	–	–	–	–	–	70'000	52'020
Білкові культури	Органічна площа, га	9'100	9'690	10'168	9'900	9'920	9'920	–	–	20'000	14'450
Насіння соняшнику	Органічна площа, га	–	21'909	22'990	20'500	20'300	20'300	40'450	33'900	–	–
	Частка органічної площі в загальному виробництві, %	–	0,52	0,51	0,43	0,40	0,40	0,78	0,66	–	–
Пшениця	Органічна площа, га	58'300	56'626	56'365	56'568	56'600	56'600	81'520	81'790	60'000	46'240
	Частка органічної площі в загальному виробництві, %	0,83	0,84	0,90	0,85	1,01	0,86	1,36	1,20	0,97	0,75

Джерело: розроблено автором на основі даних [15]

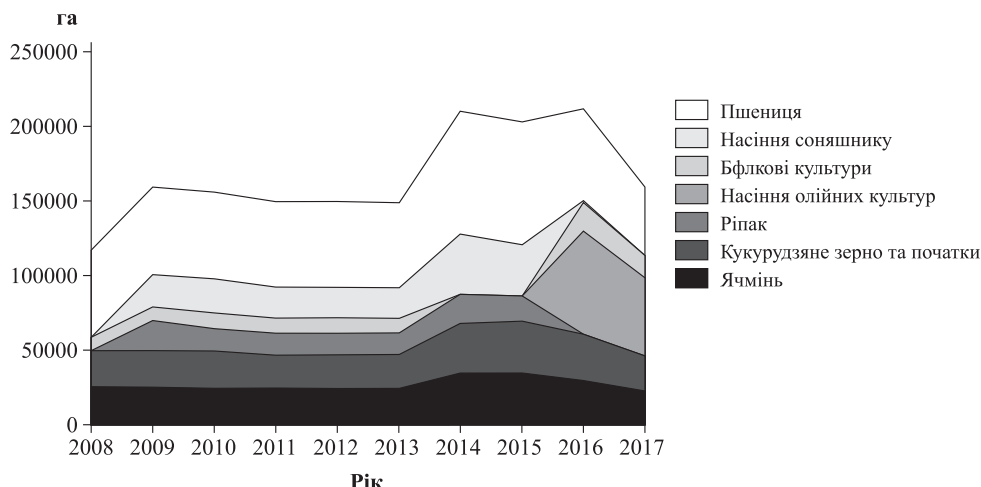

Рис. 5. Найбільші площі вирощування органічних культур, за 2008–2017 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [15].

Щодо насіння олійних культур, площа у 2017 р. зменшилася порівняно з 2016 р. на 17980 га (25,7%). Площа під насінням соняшнику у 2015 р. зменшилася порівняно з 2014 р. на 6550 га (16,2%). Частка насіння соняшнику в загальному виробництві також має негативну динаміку — зменшилася у 2015 р. порівняно з 2014 р. на 0,12%; площа під пшеницею у 2016 і 2017 році порівняно з 2015 р. зменшилася на 21790 (26,6%) і 35550 га (43,5%), а її частка характеризується спадом на 0,23 і 0,45% відповідно (рис. 5).

Так, найвагоміше місце за площею насаджень займає пшениця, друге місце належить соняшнику, третє — білковим культурам, четверте — олійним культурам, п'яте — ріпаку, шосте — кукурудзі і останнє сьоме у виділеній ієрархії — ячменю.

Розвиток ринку органічної продукції в Україні стримується низкою чинників, серед яких:

- слабка законодавча база, що в основному пояснюється ранньою стадією розвитку галузі органічного виробництва;
- низький або майже відсутній рівень державної підтримки органічного виробництва;
- несприятлива економічна ситуація в державі;
- нестабільне політичне становище, спричинене військовими діями на сході країни;
- брак висококваліфікованих кадрів, що зумовлено початковим етапом розвитку галузі;
- складний перехід на органічне виробництво та дорогі послуги сертифікації;
- високі кредитні ставки;
- низький рівень доходів населення України;
- недостатня обізнаність населення щодо корисності продуктів вказаного сектора виробництва;

- недовіра до вітчизняних товаровиробників, спричинена значною часткою псевдоорганічної продукції на ринку;

- несвідомість населення щодо рівня шкідливості впливу на навколишнє природне середовище інтенсивного традиційного виробництва.

Висновки. З вищенаведеного можна зробити висновки, що сучасний вітчизняний органічний ринок перебуває на початковому етапі розвитку, проте має значні перспективи з огляду на сприятливі ґрунтово-кліматичні умови в країні, а також зростаючий попит на органічну продукцію, про що свідчить збільшення її споживання на душу населення.

Усунення (повне або часткове) наведеного переліку чинників дасть можливість українському ринку органічної продукції ефективно та швидко розвиватися і впевнено конкурувати на європейському та міжнародному ринках у сфері органіки. Цьому сприятимуть: приведення у максимальну відповідність вітчизняного законодавства європейському, інтенсивне залучення державної підтримки шляхом пільгового кредитування, надання субвенцій малому та середньому бізнесу в органічній сфері та надання консультаційних послуг у сфері органічного виробництва, а також сприяння українського законодавства залученню іноземного капіталу шляхом надання податкових пільг, запровадження державного пільгового кредитування органічної сфери, створення вітчизняного сертифікаційного органу, спрощення системи переходу на органічне виробництво. В подальших дослідженнях планується здійснити глибший аналіз вітчизняного органічного ринку, а також визначити шляхи його ефективного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Славгородська Ю.В. Виробництво органічної продукції в Україні: стан та перспективи. Вісник Полтавської державної аграрної академії. 2016. № 4. С. 49–54.
2. Рогач С.М., Семінський А.А. Стан та тенденції виробництва органічної продукції в Україні та світі. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/9239/3/Organik_2018_13-17.pdf
3. Зіновчук Н.В., Ращенко А.В. Особливості впровадження виробництва органічної продукції в Україні. Збалансоване природокористування. 2014. № 1. С. 13–20.
4. Яценко О.М., Овчаренко А.С. Перспективи формування ринку органічної продовольчої продукції України в умовах глобалізації економіки. Органічне виробництво і продовольча безпека. Житомир, 2015. С. 337–342.
5. Маслак О.М. Становлення ринку органічної продукції в Україні Вісник Сумського національного аграрного університету. 2012. Вип. 11. С. 58–62.
6. Лупенко Ю.О. Формування попиту та пропозиції на ринку органічної продукції. Органічне виробництво і продовольча безпека. Житомир, 2013. С. 3–9.
7. Гуцаленко О.О. Ринок органічної продукції рослинництва як складова частина аграрного ринку України. Облік і фінанси. 2014. № 1. С. 133–137.
8. Коломицева О.В., Васильченко Л.С., Пепчук С.М. Формування та розвиток ринку органічної продукції в Україні. Науковий вісник Полісся. 2018. № 2 (14). С. 28–33.
9. Харченко Т.Б. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. Економіка АПК. 2013. № 9. С. 37–41.
10. Грановська В.Г. Перспективи розвитку ринку органічної продукції в Україні. Економіка АПК. 2017. № 4. С. 31–40.
11. Чичкало-Кондрацька І.Б., Федіна О.І. Перспективи розвитку експорту української органічної продукції до Європейського Союзу. Економічний простір. 2016. № 105. С. 34–46.
12. Вінюкова О.Б., Чугрій Г.А. Ринок органічної продукції в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Причорноморські економічні студії. 2018. № 26 (1). С. 42–47.
13. Воскобійник Ю.П., Гаваза Є.В. Ємність ринку органічної продукції в Україні. Агроінком. 2013. № 4–6. С. 7–10.
14. Чудовська В.А., Шкуратов О.І., Кипоренко В.В. Еколого-економічний механізм розвитку органічного сільського господарства: теорія і практика. Київ, 2016. 332 с.
15. FiBL Statistics — European and global organic farming statistics URL: <https://statistics.fibl.org/>
16. Органічна Україна в інфографіці. URL: <http://agroportal.ua/ua/publishing/infografika/organicheska-ukraina-v-infografike/#>

Інформація про автора

Дорожкіна Катерина Віталіївна — аспірант, Інститут агроекології і природокористування Національної академії аграрних наук України (Україна, 03143, м. Київ, вул. Метрологічна, 12; e-mail: katyadorozhkina@ukr.net).

K.V. Dorozhkina

Post-graduate student

Institute of Agroecology and Nature Management
of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine
(Ukraine, Kyiv; e-mail: katyadorozhkina@ukr.net)

CURRENT STATE OF THE ORGANIC MARKET IN UKRAINE: ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

The article analyses the current state of the Ukrainian organic products market and its problems, which are hampering the market's development; a number of solutions are suggested. The prospects of the Ukrainian organic market are determined, taking into account favorable soil and climate conditions, the increasing popularity of organic products worldwide and the low potential of the European market to meet the demand for such products. The area of agriculture land occupied by organic products, the share of organic agriculture land in the total amount of the agriculture land, the number of operators of the Ukrainian organic market, organic consumption and organic retail sales, as well as areas of significant organic crop lands in domestic production are analysed from 2008 to 2017. The development of the organic sector in Ukraine is restrained by: a weak legislative framework, low level of governmental support, unstable political and economic conditions, low solvency of Ukrainians, lack of awareness of the population about the usefulness of organic products as well as their unawareness of the harmful effects on the environments of intensive methods of production; difficult process of transition to organic production, expensive certification services and high credit rates. Current issues could be solved by implementing the following measures: bringing domestic legislation into compliance with European legislation, intensive

involvement of the state, support through measures such as preferential lending, provision of subsidies to small and medium businesses in organic sector and of the advisory services in the organic production; encouragement of state support to attract foreign capital through tax incentives, introduction of state preferential crediting of organic sector, creation of a domestic certification body, simplification of the system of transition to organic production.

Keywords: organic production, organic products market, consumption of organic products, organic farming, retail sales, operators of the organic market.

REFERENCES

1. Slavhorodska, Yu.V. (2016). Vyrobnnytstvo orhanichnoi produktsii v Ukraini: stan ta perspektyvy [Production of organic products in Ukraine: current state and prospects]. *Visnyk Poltavskoi derzhavnoi ahrarnoi akademii [Bulletin of Poltava State Agrarian Academy]*, 4. 49–54. (In Ukr.)
2. Rohach, S.M. & Seminskyj, A.A. (2018). Stan ta tendentsii vyrobnytstva orhanichnoi produktsii v Ukraini ta sviti [Current state and trends of organic production in Ukraine and in the world]. [Electronic source]. URL: http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/9239/3/Organik_2018_13-17.pdf (In Ukr.)
3. Zinovchuk, N.V. & Raschenko, A.V. (2014). Osoblyvosti vprovadzhennia vyrobnytstva orhanichnoi produktsii v Ukraini [Characteristics of the introduction of organic production in Ukraine]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannia [Balanced nature using]*, 1. 13–20. (In Ukr.)
4. Yatsenko, O.M. & Ovcharenko, A.S. (2015). Perspektyvy formuvannia rynku orhanichnoi prodovolchoi produktsii Ukrainy v umovakh hlobalizatsii ekonomiky [The prospects of market creation of organic food products in Ukraine in the condition of economic globalisation]. *Orhanichne vyrobnytstvo i prodovolcha bezpeka [Organic production and food safety]*. 337–342. (In Ukr.)
5. Maslak, O.M. (2012). Stanovlennia rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [The formation of organic products market in Ukraine]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahraroho universytetu [Bulletin of Sumy National Agrarian University]*, 11. 58–62. (In Ukr.)
6. Lupenko, Yu.O. (2013). Formuvannia popytu ta propozytsii na rynku orhanichnoi produktsii [The formation of demand and supply of the organic products market]. *Orhanichne vyrobnytstvo i prodovolcha bezpeka [Organic production and food safety]*, 3–9. (In Ukr.)
7. Hutsalenko, O.O. (2014). Rynok orhanichnoi produktsii roslynnytstva iak skladova chastyna ahraroho rynku Ukrainy [The market of organic crop production as an integral part of the agrarian market of Ukraine]. *Oblik i finansy [Accounting & Finance]*, 1. 133–137. (In Ukr.)
8. Kolomytseva, O.V., Vasylchenko, L.S. and Pepchuk, S.M. (2018). Formuvannia ta rozvytok rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [Formation and development of organic products market in Ukraine]. *Naukovyj visnyk Polissia [Scientific bulletin of Polissia]*, 2. 28–33. (In Ukr.)
9. Kharchenko, T.B. (2013). Perspektyvy rozvytku rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [The prospects of the development of organic products market in Ukraine]. *Ekonomika APK [Economics of Agro-Industrial Complex]*, 9. 37–41. (In Ukr.)
10. Hranovska, V.H. (2017). Perspektyvy rozvytku rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [The prospects of the development of organic products market in Ukraine]. *Ekonomika APK [Economics of Agro-Industrial Complex]*, 4. 31–40. (In Ukr.)
11. Chychkalo-Kondratska, I.B. & Fedina, O.I. (2016). Perspektyvy rozvytku eksportu ukrainskoi orhanichnoi produktsii do Yevropejskoho Soiuzu [Prospects for the export of Ukrainian organic products to the European Union]. *Ekonomichnyj prostir [Economic space]*, 105. 34–46. (In Ukr.)
12. Viniukova, O.B. & Chuhrij, H.A. (2018). Rynok orhanichnoi produktsii v Ukraini: problemy ta perspektyvy rozvytku [Organic products market in Ukraine: problems and prospects of its development]. *Prychornomorski ekonomichni studii [Black sea economic studies]*, 26(1). 42–47. (In Ukr.)
13. Voskobijnyk, Yu.P. & Havaza, Ye.V. (2013). Yemnist rynku orhanichnoi produktsii v Ukraini [The capacity of the organic produce market in Ukraine]. *Ahroinkom [Agro-Industrial Complex]*, 4–6. 7–10. (In Ukr.)
14. Chudovska, V.A., Shkuratov, O.I. and Kyporenko, V.V. (2016). *Ekoloho-ekonomichnyj mekhanizm rozvytku orhanichnoho silskoho gospodarstva: teoriia i praktyka [Ecological and economic mechanism of organic agriculture development: theory and practice]*. Kyiv: DIA. 332. (In Ukr.)
15. FiBL Statistics — European and global organic farming statistics [Electronic source]. URL: <https://statistics.fibl.org/>
16. Orhanichna Ukraina v infografitsi [Infographics of organic Ukraine]. [Electronic source]. URL: <http://agroportal.ua/ua/publishing/infografika/organicheskaya-ukraina-v-infografike/#>

Author

Dorozhkina Kateryna Vitaliivna — Post-graduate student, Institute of Agroecology and Nature Management of National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (Ukraine, 03143, Kyiv, 12 Metrologichna St.; e-mail: katyadorozhkina@ukr.net).